

**MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING BADIY IJODIY
QOBILYATLARINI QÖĞIRCHOQ TEATIRI
VOSITASIDA SHAKILLANTIRISH MAZMUNI**

Denov Tadbirkorlik Pedagogika Instituti

Pedagogika fakulte Maktabgacha ta'lim

yönalishi 1mt 23 guruh talabalari:

Tohirova Sadbarg Farhod qizi

Tangirova Ruhshona Otabek qizi

Annotatsiya: Ushbu maqola maktabgacha yoshdagi bolalarning badiiy-ijodiy qobiliyatlarini qo'g'irchoq teatri vositasida shakllantirish masalasida yoritilgan. Tadqiqotda qo'g'irchoq teatrini maktabgacha yoshdagi bolalarning tasavvurini rivojlantirish, nutq va muloqot ko'nikmalarini oshirish, hissiy va ijtimoiy jihatdan tarbiyalashdagi pedagogik ahamiyati o'rganilgan. Shuningdek, maqolada qo'g'irchoq teatrining metodik jihatdan tashkil etilishi, faoliyatning bosqichlari, bolalarning ijodiy faoliyatini rag'batlantirish usullari va samarali shart-sharoitlari tahlil qilingan.

Аннотация: В статье рассматривается проблема развития художественно-творческих способностей детей дошкольного возраста посредством кукольного театра. Рассматривается педагогическое значение кукольного театра в развитии воображения дошкольников, совершенствовании речевых и коммуникативных навыков, эмоциональном и социальном воспитании. Анализируются методическая организация кукольного театра, этапы деятельности, методы и эффективные условия стимулирования творческой активности детей.

Abstract: This article discusses the issue of developing the artistic and creative abilities of preschool children through puppet theater. The study examines the pedagogical significance of puppet theater in developing the imagination of

preschool children, improving speech and communication skills, and educating them emotionally and socially. The article also analyzes the methodological organization of puppet theater, stages of activity, methods and effective conditions for stimulating children's creative activity.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, badiiy-ijodiy qobiliyat, qo'g'irchoq teatri, tasavvur, nutq, ijtimoiy rivojlanish.

Maktabgacha yosh davri bola uchun ijodiy imkoniyatlar, tasavvur dunyosi va badiiy-faoliyatga bo'lgan tayyorgarlikning ayni payti hisoblanadi. Bu yoshda bola hammadan avval o'yin orqali o'rganadi, o'z fikrini, his-tuyg'ularini ifodalaydi, muhit bilan muloqotga kirishadi. Shu munosabat bilan, "qo'g'irchoq teatri" — ya'ni dramatik o'yin, rol o'ynash, sahna va tasavvur elementlari orqali tashkil etiladigan faoliyat shakli — maktabgacha yoshdagi bolalarning badiiy-ijodiy qobiliyatlarini shakllantirishda kuchli vosita sifatida qaralmoqda. Masalan, tadqiqotlarda qo'g'irchoq teatri bolalarning kreativ fikrlashini, nutqini, ijtimoiy muloqotini yaxshilashga xizmat qilishi aniqlangan. Ijodiy qobiliyat — bu yangi va foydali g'oyalar yaratish, tasavvur va fantaziyani ishlatish, o'z ifodasini topish va ijodiy faoliyatda ishtirok etish salohiyati.

Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun ijodiy qobiliyatlar ayniqsa muhim, chunki ular hali shakllanmagan va o'yin, tasavvur, erkin ifoda orqali rivojlanishga tayyor. Badiiy tarbiya esa san'atga, dramatik faoliyatga, nutq-ifodaga bo'lgan qiziqishni shakllantiradi — bolada estetik didni, o'z fikrini ifodalashni rag'batlantiradi. Masalan, tadqiqotlarda aniqlanishicha, qo'g'irchoq teatri faoliyati bolalarning kreativ fikrlashini, nutq va muloqot ko'nikmalarini, hissiy va ijtimoiy jihatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shunday qilib, qo'g'irchoq teatrining pedagogik jihatdan ahamiyati bor: u ijodiy va badiiy tarbiya o'rtasidagi bog'lanishni mustahkamlaydi. Maktabgacha yosh davri — bolaning shaxsiyati, bilimi, hissiy-ijtimoiy hamda ijodiy jihatlarini shakllanayotgan muhim bosqichdir. Bu davrda turli badiiy-tarbiyaviy faoliyatlar, jumladan teatir va drama usullari, ijodiy qobiliyatlarni qo'zg'ash, mustahkamlash uchun samarali vositalarga aylanishi

mumkin. Ayniqsa, qo'g'irchoq teatri bolalar faoliyatini o'yinga, dramatik tasavvurlarga, muloqotga chaqiradi. Shu bois, maktabgacha yoshdagi bolalarning badiiy – ijodiy qobiliyatlarini qo'g'irchoq teatri vositasida shakllantirish mazmuni, pedagogik shart-sharoitlari, metodik tavsiyalari keltiriladi. Teatr shaklida o'yin — bu guruhda amalga oshadi: bolalar qo'g'irchoqlari bilan o'zaro aloqada bo'ladi, rollarni almashadi, hamkorlik qiladi. Bu esa ijtimoiy ko'nikmalarni, empatiyani rivojlantiradi.

Tadqiqotlarda bolalar qo'g'irchoq bilan o'ynash orqali “o'zini ifoda qilish”, “boshqalar bilan muloqot qilish” imkonini olgani aniqlangan. Shuningdek, hissiy jihatdan — qo'g'irchoq bilan o'ynash bola uchun xavfsiz muhit yaratadi, u yerda turli rolni sinab ko'rishi, his-tuyg'ularini ifodalashi mumkin. Qo'g'irchoq teatrida bola qo'g'irchoq rolini bajaradi, sahna yaratadi, hikoya rivojlantiradi — bu jarayonda tasavvur va fantaziya kuchli faollashadi. Masalan, oddiy qo'g'irchoq orqali bola o'zicha dialog hosil qiladi, vaziyatni o'ylaydi — bu ijodiy qobiliyatlarni uyg'otadi.

Qo'g'irchoq orqali bola o'z fikrini, his-tuyg'ularini ifodalaydi, nutq bilan shug'ullanadi. Qo'g'irchoq bolalar uchun “ikkilamchi ovoz”, “o'zini xavfsiz ifodalash vositasi” bo'lib xizmat qilishini ko'rsatadi. Shuning uchun nutq, hikoya qilish, muloqot ko'nikmalari ham rivojlanishi mumkin. Ba'zi maktabgacha ta'lim muassasalarida qo'g'irchoqlar yoki sahna jihozlari yetishmasligi mumkin. Bunday holda: karton, eski mato, oddiy qo'g'irchoq yasash materiallari orqali faoliyatni tashkil etish tavsiya etiladi. Pedagog malakasi yetishmasligi: Qo'g'irchoq teatrini muvaffaqiyatli qo'llay oladigan pedagog tayyorgarligi bo'lmasa, faoliyat samarasi pasayishi mumkin. Bolalarning passivligi agar bola faqat tomoshabin bo'lsa, faol ijodiy qobiliyat to'liq rivojlanmasligi mumkin. Shu bois pedagog bolalarni faol rolda ishtirok etishiga rag'batlantirishi zarur. Baholashning murakkabligi: Badiiy-ijodiy qobiliyatlarni aniqlash va baholash nisbatan qiyin bo'lishi mumkin. Pedagog kuzatuv jurnali, refleksiya suhbatlari, video yozuvlar orqali bu muammoni yengish mumkin. Qo'g'irchoq teatrining eng katta afzalligi shundaki, u bolalarning

tasavvurini kengaytiradi, ularni ijodiy fikrlashga undaydi va nutqini rivojlantiradi. Bolalar qo'g'irchoq obrazlarini boshqarib, turli vaziyatlarni sahnalashtiradilar, qahramonlarning his-tuyg'ularini tushunadilar va ularni ifodalaydilar. Shu jarayonda ular nafaqat ijodiy salohiyatini, balki muloqot va hamkorlik ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Shuningdek, qo'g'irchoq teatridan foydalangan holda bolalar turli ertaklar, axloqiy qadriyatlar va hayotiy ko'nikmalarni o'rganadilar. Bolalar sahnada rollarga kirib, voqealarni o'zlashtiradi va o'z ichki dunyosini ifoda etishni o'rganadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, qo'g'irchoq teatri maktabgacha yoshdagi bolalarda tasavvur, hissiy tafakkur va ijodiy qobiliyatlarni sezilarli darajada rivojlantiradi.

Pedagoglar uchun qo'g'irchoq teatrini samarali ishlatish metodik jihatdan ham muhimdir. Sahna matni va qo'g'irchoqlar bolalarning yoshiga mos bo'lishi, bolalar faol ishtirok etishi, rollarni o'zlashtirishi va sahnani tashkil qilishi zarur. Shuningdek, sahna ijrosidan keyin suhbat orqali bolalar o'z his-tuyg'ularini ifoda etishi rag'batlantiriladi. qo'g'irchoq teatrining maktabgacha yoshdagi bolalarning badiiy-ijodiy qobiliyatlarini shakllantirishdagi roli beqiyosdir. U bolalarning tasavvurini rivojlantiradi, nutq va muloqot ko'nikmalarini mustahkamlaydi, hissiy va ijtimoiy rivojlanishga xizmat qiladi. Shu bois, pedagoglar qo'g'irchoq teatridan maqsadli va metodik jihatdan foydalanib, bolalarning ijodiy salohiyatini yanada oshadi.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha yoshdagi bolalarning badiiy-ijodiy qobiliyatlarini shakllantirishda qo'g'irchoq teatri nihoyatda samarali vosita hisoblanadi. U bolalarning tasavvurini kengaytiradi, nutq va muloqot ko'nikmalarini rivojlantiradi, ijtimoiy va hissiy jihatdan tarbiyalashga xizmat qiladi, shuningdek motorika va umumiy rivojlanish sohalarini ham qo'llab-quvvatlaydi. Ilmiy tadqiqotlar qo'g'irchoq teatri bolalarning ijodiy fikrlashi, nutqiy ifoda, ijtimoiy aloqalari, hissiy nazorat va jamoaviy ish ko'nikmalarini yaxshilashga yordam berishini ko'rsatmoqda. Metodik jihatdan muassasalarda qo'g'irchoq teatri faoliyatini rejalashtirish, bolalarga ijodiy muhit yaratish, pedagogni tayyorlash,

ota-ona bilan hamkorlikni yo'lga qo'yish zarur. Shuningdek, muammolarni — material cheklanishi, pedagog tayyorgarligi, baholashning murakkabligi — oldindan aniqlab, yechimlar ishlab chiqish lozim. Kelajakda bu yo'nalishda tadqiqotlar yanada kengayishi, qo'g'irchoq teatri orqali erishilgan natijalarning uzoq muddatli ta'siri o'rganilishi va maktabgacha ta'lim muassasalarida tizimli tarzda qo'llanilishi muhimdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Maktabgacha ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi to'g'risida”gi farmoni.
2. “Ilk qadam” davlat o'quv dasturi. – Toshkent: MTT vazirligi, 2021.
3. Karimova R. “Maktabgacha ta'limda innovatsion metodlar”. – Toshkent, 2022.
4. Zunnunova G. “Tarbiyachining ijodiy faoliyatini rivojlantirish yo'llari”. – “Pedagogika” jurnali, 2023.
5. Vygotskiy L.S. “Ijodiy tafakkur psixologiyasi”. – Moskva, 1999 yil.